

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie wniosku dotyczącego rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiającego europejskie postępowanie w sprawie drobnych roszczeń

COM(2005) 87 końcowy — 2005/0020 (COD)

(2006/C 88/14)

Dnia 4 kwietnia 2005 r. Rada, działając na podstawie art. 262 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską, postanowiła zasięgnąć opinii Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie wspomnianej powyżej.

Sekcja ds. Jednolitego Rynku, Produkcji i Konsumpcji, której powierzono przygotowanie prac Komitetu w tej sprawie, przyjęła swoją opinię w dniu 23 stycznia 2006 r. Sprawozdawcą był **Jorge PEGADO LIZ**.

Na 424. sesji plenarnej w dniach 14-15 lutego 2006 r. (posiedzenie z dn. 14 lutego 2006 r.) Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny jednogłośnie przyjął następującą opinię:

1. Streszczenie, wnioski i zalecenia

1.1 Przedstawiony przez Komisję wniosek dotyczący rozporządzenia ustanawiającego europejskie postępowanie w sprawie drobnych roszczeń⁽¹⁾ przewiduje realizację szeregu inicjatyw służących stopniowemu kształtowaniu i rozwojowi obszaru wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości, likwidacji barier oraz ułatwieniu prowadzenia postępowań cywilnych na szczeblu europejskim, które szczegółowo przedstawia plan działania Komisji przyjęty przez Radę ds. Wymiaru Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych w dniu 3 grudnia 1998 r.⁽²⁾

1.2 Podobnie jak w przypadku poprzednich opinii w sprawie inicjatyw Komisji i Rady mających na celu wzmocnienie prawdziwej europejskiej przestrzeni sprawiedliwości, EKES z zadowoleniem przyjmuje i popiera omawiany wniosek. Zawarta w nim podstawa prawna jest odpowiednia i umożliwi zastosowanie procedury nie tylko w przypadku sporów transgranicznych, ale także (w sposób fakultatywny) krajowych, co ma na celu zagwarantowanie stronom równości w prawie dostępu do sprawiedliwej i sprawnej procedury rozstrzygania sporów we wszystkich Państwach Członkowskich.

1.3 EKES gratuluje Komisji starannego przygotowania techniczno-prawnego wniosku, które wyraźnie wynika ze struktury komentowania artykułu po artykule⁽³⁾, a także osiągnięcia równowagi pomiędzy różnymi interesami oraz dodania ustrukturyzowanej, przemyślanej i jasno przedstawionej oceny oddziaływania⁽⁴⁾.

1.4 Uwagi ogólne i szczegółowe wyrażane tutaj przez EKES mają na celu jedynie wzmocnienie wniosku i udoskonalenie niektórych z jego mechanizmów, tak aby maksymalnie zwiększyć skuteczność postępowania i zapewnić jak najsilniejsze gwarancje poszanowania praw stron.

1.5 EKES nakłania zatem Komisję do przyjęcia przedstawionych poniżej zaleceń i wzywa Państwa Członkowskie do przyjęcia wniosku Komisji w jej obecnym zakresie i charakterze.

2. Wprowadzenie. Cel wniosku

2.1 Wniosek ten stanowi realizację jednego z podstawowych celów określonych w Zielonej Księdze z dnia 20 grudnia 2002 r.⁽⁵⁾ Innym jej celem, jakim było ustanowienie europejskiego postępowania w sprawie nakazu zapłaty, Komisja zajęła się w roku ubiegłym⁽⁶⁾, przedstawiając wniosek dotyczący rozporządzenia, który stał się przedmiotem opinii EKES-u⁽⁷⁾.

2.2 W celu ustanowienia europejskiego postępowania w sprawie drobnych roszczeń Komisja uwzględniła uwagi i zalecenia dotyczące ww. Zielonej Księgi przedłożone odpowiednio przez Parlament Europejski i EKES, i przedstawia obecnie wniosek dotyczący rozporządzenia mającego wprowadzić jednolite postępowanie w zakresie drobnych roszczeń, które może być stosowane na terytorium całej Unii Europejskiej. Postępowanie to będzie miało charakter fakultatywny i może być stosowane zarówno w sporach o charakterze transgranicznym, jak i w sprawach o zasięgu krajowym w Państwach Członkowskich.

2.3 Przyczynami, dla których Komisja wystąpiła z omawianą inicjatywą są różnice między systemami cywilnych przepisów proceduralnych obowiązującymi w poszczególnych Państwach Członkowskich, jak również wysokie koszty i opóźnienia związane z transgranicznym dochodzeniem drobnych roszczeń, nieproporcjonalne w stosunku do kwot przedmiotowych roszczeń.

2.4 Komisja postanowiła rozszerzyć zakres przedmiotowy proponowanego postępowania o spory krajowe, aby zapewnić równe traktowanie wszystkich podmiotów oraz zapobiec zakłóceniu konkurencji między podmiotami gospodarczymi. Rozwiązanie to jest zgodne z treścią opinii EKES-u dotyczącej Zielonej Księgi, a równocześnie zapewnia zgodność postępowania z zasadami proporcjonalności i pomocniczości.

2.5 Z treści wniosku wyraźnie wynika, że zaproponowane postępowanie ma charakter fakultatywny, ponieważ wierzyciel może w każdym przypadku wybrać inną procedurę przewidzianą w prawie krajowym. Także to rozwiązanie jest zgodne z treścią opinii EKES-u.

⁽¹⁾ COM(2005) 87 końcowy z 15.3.2005.

⁽²⁾ Dz.U. C 19 z 23.1.1999.

⁽³⁾ Zob. załącznik SEC(2005) 352 z 15 marca 2005 r.

⁽⁴⁾ Zob. załącznik SEC(2005) 351 z 15 marca 2005 r.

⁽⁵⁾ COM(2002) 746 końcowy z 20.12.2002 – opinia EKES-u (sprawozdawca: Frank von FÜRSTENWERTH) (Dz.U. C 220 z 16.09.2003).

⁽⁶⁾ COM(2004) 173 końcowy z 19.03.2005.

⁽⁷⁾ Dz.U. C 221 z 08.09.2005.

2.6 Opracowując postępowanie, Komisja kierowała się następującymi podstawowymi zasadami:

- a) postępowanie powinno być jak najbardziej uproszczone i oparte na wykorzystaniu standardowych formularzy;
- b) należy wyznaczać krótkie terminy, co sprawi, że postępowanie będzie bardzo szybkie;
- c) regułą powinno być postępowanie pisemne, bez konieczności przeprowadzania ustnej rozprawy; jeżeli natomiast sąd uznaje ją za niezbędną, może ona zostać przeprowadzona w drodze konferencji audio, wideo lub za pośrednictwem poczty elektronicznej;
- d) należy ustanowić odpowiednie gwarancje dotyczące kontrydiktoryjności procesu oraz przedstawiania dowodów;
- e) sędziom należy przyznać dużą swobodę w zakresie oceny oraz postępowania dowodowego;
- f) orzeczenie powinno być wykonalne zgodnie z prawem krajowym bez względu na środki odwoławcze; należy zagwarantować, że będzie ono wykonalne i uznawane we wszystkich Państwach Członkowskich bez potrzeby uznania orzeczenia przez sąd krajowy i bez możliwości sprzeciwienia się jego uznaniu;
- g) reprezentacja przez adwokata powinna być nieobowiązkowa.

3. Inicjatywy uprzednie i równoległe

3.1 Instytucje wspólnotowe, w tym Parlament Europejski ⁽⁸⁾ oraz EKES ⁽⁹⁾, od dłuższego czasu opracowywały dokumenty, w których opowiadały się za ujednoczeniem i uproszczeniem postępowania cywilnego w celu zapewnienia szybszego i bardziej efektywnego dochodzenia sprawiedliwości.

3.2 Mając na względzie te postulaty, zgłaszane głównie przez przedsiębiorców, specjalistów i konsumentów, również Komisja długo zastanawiała się nad wyborem optymalnego kierunku postępowania; szczególnie istotny okazał się w tym zakresie postęp osiągnięty w pionierskiej dziedzinie prawa konsumenckiego ⁽¹⁰⁾.

⁽⁸⁾ Zob. rezolucje PE: A2-152/86 z 13.3.1987, A3-0212/94 z 22.4.1994 i A-0355/96 z 14.11.1996.

⁽⁹⁾ Zob. opinia EKES-u w sprawie Zielonej Księgi na temat dostępu konsumentów do wymiaru sprawiedliwości (sprawozdawca: ATAÍDE FERREIRA, Dz.U. C 295 z 22.10.1994) oraz opinia w sprawie jednolitego rynku i ochrony konsumenta: możliwości i bariery (sprawozdawca: Francisco CEBALLO HERRERO, Dz.U. C 39 z 12.02.1996).

⁽¹⁰⁾ W związku z tym zagadnieniem zob. następujące dokumenty:

- memorandum Komisji w sprawie środków odwoławczych przysługujących konsumentom oraz komunikat dodatkowy poświęcony tej samej kwestii (odpowiednio COM(84) 692 z 12.12.1984 i (COM(87) 210 z 07.05.1987)
- komunikat Komisji w sprawie nowej inicjatywy w dziedzinie polityki ochrony konsumenta (COM(85) 314 końcowy z 23.07.1985, Dz.U. C 160 z 01.07.1985)
- plan działania Komisji z dnia 14 lutego 1996 (COM(96) 13 końcowy)
- komunikat Komisji w sprawie większej skuteczności w uzyskiwaniu i egzekwowaniu orzeczeń w Unii Europejskiej (COM(97) 609 końcowy z 22.12.1997, Dz.U. C 33 z 31.01.1998)
- Zielona księga na temat dostępu konsumentów do wymiaru sprawiedliwości oraz rozstrzygania sporów konsumenckich na jednolitym rynku (COM(93) 576)
- Zielona księga na temat alternatywnych metod rozstrzygania sporów w prawie cywilnym i handlowym (COM(2002) 196 końcowy z 19.04.2002).

3.3 Jednakże wraz z opublikowaniem zielonej księgi na temat europejskiej procedury nakazu zapłaty oraz środków upraszczających i przyspieszających postępowanie sądowe w sprawie drobnych roszczeń stało się jasne, że czynione są przygotowania do ewentualnego rozstrzygnięcia kwestii w drodze inicjatywy legislacyjnej. W Zielonej Księdze prawidłowo wyróżniono podstawowe kwestie do rozstrzygnięcia w ramach przyszłych regulacji w tej dziedzinie ⁽¹¹⁾.

3.4 Inicjatywa ta stanowi jeden z szeregu niezwykle istotnych środków podjętych w ostatnich latach w dziedzinie współpracy sądowej w sprawach cywilnych ⁽¹²⁾.

⁽¹¹⁾ Księga wymieniała dziesięć kwestii dotyczących: limitu lub pułapu wartości przedmiotu sporu, rodzaju roszczeń, kwestii, czy procedura powinna mieć charakter fakultatywny czy obligatoryjny, stosowania standardowych formularzy, reprezentacji i pomocy prawnej dla stron sporu, alternatywnych metod rozstrzygania sporów, postępowania dowodowego, treści orzeczenia oraz ram czasowych dla jego wydania, kosztów i możliwości złożenia odwołania.

⁽¹²⁾ Obejmują one:

- zalecenie Komisji z dnia 12 maja 1995 r. w sprawie terminów płatności w transakcjach handlowych oraz związany z nim komunikat Komisji (opublikowane odpowiednio w Dz.U. L 127 z 10.06.1995 i Dz.U. C 144 z 10.06.1995).
- dyrektywa 98/27/WE z 19.5.1998 r. w sprawie nakazów zaprzestania szkodliwych praktyk w celu ochrony interesów konsumentów (Dz.U. L 166 z 11.06.1998).
- dyrektywa 2000/35/WE z dnia 29 czerwca 2000 r. w sprawie zwalczania opóźnień w płatnościach w transakcjach handlowych (Dz.U. L 200 z 08.08.2000)
- rozporządzenie Rady (WE) nr 44/2001 z dnia 22 grudnia 2000 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych (Bruksela I) (Dz.U. L 12 z 16.01.2001). Opinia Henri'ego MALOSSE'A (Dz.U. C 117 z 26.04.2000)
- rozporządzenie (WE) nr 805/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 21 kwietnia 2004 r. w sprawie utworzenia Europejskiego Tytułu Egzekucyjnego dla roszczeń bezspornych (Dz.U. L 143 z 30.04.2004. Opinia Guido RAVOETA (Dz.U. C 85 z 8.04.2003)
- rozporządzenie Rady (WE) nr 1206/2001 z dnia 28 maja 2001 r. w sprawie współpracy między sądami Państw Członkowskich przy przeprowadzaniu dowodów w sprawach cywilnych lub handlowych (Dz.U. L 174 z 27.06.2001). Opinia Bernardo HERNÁNDEZA BATALLERA (Dz.U. C 139 z 11.05.2001)
- program działań na rzecz realizacji zasady wzajemnego uznawania decyzji wydanych w sprawach karnych (Dz.U. C 12 z 15.01.2001)
- rozporządzenie Rady (WE) nr 1346/2000 z dnia 29 maja 2000 r. w sprawie postępowania upadłościowego (Dz.U. L 160 z 30.06.2000). Opinia Guido RAVOETA (Dz.U. C 75 z 15.03.2000)
- rozporządzenie Rady (WE) nr 1347/2000 z dnia 29 maja 2000 r. w sprawie jurysdykcji, uznawania i wykonywania orzeczeń w sprawach małżeńskich i w sprawach dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej za dzieci obojga małżonków (Dz.U. L 160 z 30.06.2000). Opinia Paolo BRAGHINA (Dz.U. C 368 z 20.12.1999)
- rozporządzenie Rady (WE) nr 1348/2000 z dnia 29 maja 2000 r. w sprawie doręczania dokumentów sądowych i pozasądowych w sprawach cywilnych lub handlowych w Państwach Członkowskich, (Dz.U. L 160 z 30.06.2000). Opinia Bernardo HERNÁNDEZA BATALLERA (Dz.U. C 368 z 20.12.1999)
- decyzja Rady z dnia 28 maja 2001 r. ustanawiająca Europejską Sieć Sądową w sprawach cywilnych i handlowych (Dz.U. L 174 z 27.06.2001). Opinia Daniela RETUREAU (Dz.U. C 139 z 11.5.2001)
- komunikat Komisji w sprawie nowych ram prawnych dotyczących płatności na rynku wewnętrznym (COM(2003) 718 końcowy z 02.12.2003 Opinia Guido RAVOETA (Dz.U. C 302 z 07.12.2004, str. 12)

3.5 W szczególności należy w tym miejscu wymienić rozporządzenie (WE) nr 805/2004 z dnia 21 kwietnia 2004 w sprawie utworzenia Europejskiego Tytułu Egzekucyjnego dla roszczeń bezspornych⁽¹³⁾ oraz wyżej wymieniony wniosek Komisji dotyczący ustanowienia postępowania w sprawie nakazu zapłaty. Mają one szczególnie istotne znaczenie przy rozpatrywaniu bieżącego wniosku Komisji, ponieważ oba dokumenty dotyczą dwóch aspektów tej samej sytuacji — potrzeby prostszego i skuteczniejszego egzekwowania przepisów prawa cywilnego na jednolitym obszarze sprawiedliwości.

4. Instrument i podstawy prawne

4.1 Podobnie jak miało to miejsce w przypadku większości inicjatyw w tej dziedzinie, Komisja wybrała dla wniosku formę rozporządzenia, za podstawę prawną przyjmując przepisy art. 61 lit. c) i art. 65 Traktatu.

4.2 Komitet wyraża pełne poparcie dla wniosku Komisji. Już w swoich wcześniejszych opiniach dotyczących Zielonej Księgi oraz postępowania w sprawie nakazu zapłaty EKES także zdecydowanie opowiedział się za przyjęciem formy rozporządzenia.

4.3 Popiera również wybór przez Komisję podstawy prawnej, umożliwiającej realizację bardziej ambitnych celów niż tylko dokonanie formalnej wykładni właściwych pojęć prawnych. Jest to jedyna metoda pozwalająca zrealizować cel, jakim jest stworzenie w UE jednolitego obszaru sądowego. Szczególne uznanie należy się Komisji za opracowanie solidnego, dobrze przygotowanego pod względem technicznym i prawnym uzasadnienia dla działania na szczeblu wspólnotowym, z należyтым uwzględnieniem zasad pomocniczości i proporcjonalności.

4.4 EKES przywołuje także ponownie swoje stanowisko, zgodnie z którym inicjatywę tego rodzaju i o takim zakresie, pociągającą za sobą konieczność dokonania znacznych inwestycji, można uznać za uzasadnioną tylko w przypadku, gdy znajdzie ona zastosowanie (choć na zasadzie fakultatywnej) w rozstrzygnięciu sporów wewnętrznych w Państwach Członkowskich. Komitet uważa, że zawężenie zakresu wniosku wyłącznie do sporów transgranicznych mogłoby wzbudzić wątpliwości odnośnie do znaczenia wniosku, czy też nawet potrzeby jego przyjęcia w ogóle⁽¹⁴⁾.

5. Uwagi ogólne

5.1 EKES z zadowoleniem przyjmuje projekt rozporządzenia, w którym uwzględniono większość uwag zgłoszonych przez Komitet w odniesieniu do Zielonej Księgi na temat europejskiej procedury nakazu zapłaty oraz środków upraszczających i przyspieszających postępowanie sądowe w sprawie drobnych roszczeń (COM(2002) 746 końcowy).

5.2 W opinii na temat Zielonej Księgi EKES stwierdził, że w procesie kształtowania europejskiego postępowania w sprawie drobnych roszczeń podstawowym zadaniem będzie określenie odpowiednich środków na rzecz przyspieszenia rozstrzygnięcia takich sporów, które równocześnie nie będą grozić naruszeniem gwarancji przyznanych stronom zgodnie z zasadą państwa prawnego.

5.3 EKES uważa, że chociaż konieczne jest wprowadzenie w projekcie niewielkich poprawek, stanowi on wyważoną odpowiedź na potrzebę równoczesnego zapewnienia szybkiego rozstrzygnięcia sporów, dostępności pod względem kosztów oraz zagwarantowania praw stron sporu.

5.4 Niemniej jednak, jeśli nowy system ma w pełni spełniać swoją rolę w sprawiedliwym, szybkim i niedrogim rozwiązywaniu drobnych sporów, to konieczne jest — i EKES szczególnie podkreśla ten właśnie aspekt — aby dowiedzieli się o jego istnieniu wszyscy obywatele, a nie tylko prawnicy; powinno to odbyć się za pośrednictwem kampanii informacyjnych, podkreślających korzyści z jego stosowania, ale też opisujących jego ograniczenia w porównaniu ze zwykłymi, tradycyjnymi systemami (koszty, sposób przedstawiania dowodów, zasady składania odwołań, pomoc adwokacka, reprezentowanie przez osoby trzecie, terminy itp.).

5.5 Ponadto, jeśli zastosowanie tego systemu w sporach transgranicznych ma się powieść, trzeba znaleźć skuteczne rozwiązania kwestii różnicowania językowego, a osoby zaangażowane — pracownicy sądów, prawnicy, strony sporu — muszą dobrze rozumieć terminy stosowane w postępowaniu; dlatego też trzeba będzie poczynić znaczne wysiłki w zakresie zrozumiałości stosowanych formularzy.

5.6 Zgodnie z wielokrotnie wyrażanym stanowiskiem w tej kwestii, EKES potwierdza swoje zaangażowanie na rzecz opracowania i wzmocnienia alternatywnych mechanizmów rozstrzygnięcia sporów (ADR), które powinny wyznaczać ściśle, jasno zdefiniowane zasady i reguły oraz podlegać harmonizacji na szczeblu wspólnotowym. Dlatego warto by włączyć wzmiankę na temat tych procedur do rozdziału zawierającego uzasadnienie wniosku.

6. Uwagi szczegółowe

6.1 Artykuł 2 — Zakres

6.1.1 EKES uważa, że biorąc pod uwagę aktualną wartość towarów i usług, zaproponowany limit w wysokości 2 000 EUR jest zdecydowanie zbyt niski, by procedura postępowania mogła znaleźć zastosowanie w wielu sprawach. Komitet uważa również, że w przypadkach, w których przewidziano możliwość złożenia odwołania (art. 13, 15 i 16), kwota ta powinna wynosić przynajmniej 5 000 EUR. Rozpatrując kwestię w kategoriach czysto ekonomicznych oraz w świetle szacunkowej wysokości kosztów podanej w rozszerzonej ocenie oddziaływania, podniesienie limitu przyczyniłoby się do obniżenia kosztów w stopniu większym niż ten wynikający z prostej proporcji.

6.1.2 Nie jest jasne, co należy rozumieć poprzez stwierdzenie, że rozporządzenia nie stosuje się „w szczególności” do spraw dochodowych, celnych i administracyjnych. Zapis ten dotyczy stron wykluczonych z zakresu rozporządzenia, których wykaz, z prawnego punktu widzenia, powinien ściśle wytyczać krąg takich spraw, nie zaś wskazywać niektóre z nich. Dlatego wyłączenie to należy skreślić z ust. 1 (ostatnie zdanie) i dołączyć do wykazu zamieszczonego w ust. 2.

⁽¹³⁾ COM(2002) 159 końcowy (Dz.U. C 203 z 27.08.2002). Opinia Guido RAVOETA (Dz.U. C 85 z 08.04.2003)

⁽¹⁴⁾ Zwłaszcza że, jak wyraźnie wykazano w ocenie oddziaływania, liczba drobnych roszczeń o charakterze czysto transgranicznym będzie zawsze względnie niska, nawet w przewidywalnej przyszłości.

6.1.3 Nie jest także jasne, dlaczego w art. 2 ust. 2 lit. e) wyszczególniony został arbitraż, który nie jest w żaden sposób powiązany ze sprawami określonymi w pozostałych literach tego ustępu. Arbitraż stanowi alternatywną formę rozstrzygnięcia sporów, której wykluczenie z zakresu rozporządzenia wynika jasno z samego charakteru tego rodzaju postępowań i nie ma potrzeby czynienia o nim wzmianki w tym miejscu. EKES zaleca Komisji skreślenie tej litery.

6.1.4 Z oczywistych względów dotyczących tego rodzaju kwestii ⁽¹⁵⁾ EKES wyraża ubolewanie z powodu podjętej przez Danię decyzji o całkowitym odstąpieniu od wdrażania rozporządzenia. Komitet wyraża zarazem nadzieję, że trudności na drodze do pełnego ukształtowania jednolitego obszaru europejskiego ⁽¹⁶⁾ zostaną przezwyciężone w przyszłości oraz przyjmuje z zadowoleniem fakt, że Wielka Brytania i Irlandia rozważają możliwość przyłączenia się do proponowanego systemu, tak jak miało to miejsce w przypadku podobnych inicjatyw w przeszłości.

6.2 Artykuł 3 — Wszczęcie postępowania

6.2.1 EKES uważa, że kwestię przerwania terminów przedawnienia należy pozostawić ustawodawstwu Państw Członkowskich. Jeżeli jednak wybrane zostanie odmienne rozwiązanie, art. 3 ust. 4 powinien przewidywać różne możliwe metody wystąpienia z roszczeniem, jak również to, że termin przedawnienia zostaje przerwany w dniu wysłania formularza — wymagane byłoby przedłożenie potwierdzenia nadania ze względu na możliwość wystąpienia znacznych opóźnień w dostarczaniu pism, zwłaszcza w przypadku sporów transgranicznych ⁽¹⁷⁾.

6.2.2 EKES przyjmuje z zadowoleniem przepisy zawarte w art. 3 ust. 6, przyznające stronie wnoszącej roszczenie możliwość sprostowania lub uzupełnienia danych zawartych w formularzu. Za stworzeniem podobnej możliwości EKES opowiadał się omawiając wniosek dotyczący rozporządzenia o utworzeniu europejskiego postępowania w sprawie nakazu zapłaty, dlatego z dużym zadowoleniem przyjmuje wyłączenie jej do przedmiotowego rozporządzenia. Równocześnie EKES uważa, że na dokonanie takich sprostowań należy wyznaczyć rozsądnie krótki okres.

6.2.3 EKES wyraża zaniepokojenie w kwestii przepisu zawartego w końcowej części art. 3 ust. 7. Kto tak naprawdę będzie udzielał „praktycznego wsparcia”? Czy osoby takie będą miały do tego należyte kwalifikacje? Nie oznacza to, że EKES chciałby koniecznie ograniczyć możliwość pełnienia tej roli wyłącznie do adwokatów i radców prawnych, pragnie jednak zwrócić uwagę, że do wspomnianych „praktycznych aspektów” należą mogą kwestie wymagające wykształcenia prawniczego. Ponadto osoby odpowiedzialne za udzielanie wsparcia muszą być przygotowane na konieczność pełnienia tej funkcji bez wynagrodzenia, a znalezienie wolontariuszy gotowych świadczyć te usługi nieodpłatnie może być problemem w wielu sądach Państw Członkowskich. Istnieje także możliwość, że przedstawiciele zawodów prawniczych mogą traktować takie

⁽¹⁵⁾ Zgodnie z postanowieniami art. 1 protokołu dotyczącego stanowiska Danii, załączonego do traktatu amsterdamskiego, Dania nie uczestniczy w przyjmowaniu przez Radę środków proponowanych w ramach tytułu IV traktatu, dotyczącego sprawiedliwości i spraw wewnętrznych.

⁽¹⁶⁾ Jak już miało miejsce w przypadku uznawania i wykonywania wyroków w sprawach cywilnych i handlowych (decyzja Rady z 20.09.2005 r., Dz.U. L 299 z 16.11.2005 r.).

⁽¹⁷⁾ Jak to ma właśnie miejsce w przypadku wniosku Komisji w sprawie rozporządzenia zmieniającego rozporządzenie Rady w sprawie doręczania dokumentów sądowych.

wsparcie jako niedozwolone pełnienie zastępstwa procesowego, sprzeczne z obowiązującymi normami etyki zawodowej.

6.3 Artykuł 4 — Przebieg postępowania

6.3.1 Chociaż EKES rozumie powody leżące u podstaw wyboru, jako reguły ogólnej, pisemnej procedury postępowania, zwraca uwagę na korzyści wynikające z rozpraw ustnych, przynajmniej w celu ułatwienia prób dojścia do ugody oraz jako sposób zagwarantowania podstawowych zasad zawartych w art. 6 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka i w art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej.

6.3.2 Przepisy art. 4 ust. 5 i art. 4 ust. 6 przewidują możliwość wystąpienia z roszczeniem wzajemnym, nawet gdy dotyczy ono innej sprawy.

6.3.2.1 Poważne wątpliwości EKES-u budzi fakt dopuszczenia w takim postępowaniu, które z założenia charakteryzować ma szybkość i ograniczenie formalności do minimum, możliwości wystąpienia z roszczeniem wzajemnym bez zastrzeżenia, że powoduje to konieczność rozstrzygnięcia sprawy w zwykłym trybie.

6.3.2.2 Zdaniem EKES-u, jeżeli roszczenie wzajemne nie wynika z tego samego stosunku prawnego co roszczenie będące przedmiotem sporu, nie powinno być dopuszczalne w żadnych okolicznościach.

6.3.2.3 W każdym razie EKES uważa, że dopuszczalne mogą być tylko takie roszczenia wzajemne, których wartość nie przekracza limitu wyznaczonego dla całego postępowania, w przeciwnym wypadku może bowiem dojść do wypaczenia celów postępowania.

6.3.3 Przepisy art. 4 ust. 7 przewidują, że jeżeli dokument został przedłożony w języku innym niż języki wskazane w rozporządzeniu nr 1348/2000, stronie należy „zalecić” przedłożenie tłumaczenia. Należy zadać pytanie, jakie konsekwencje dla rozstrzygnięcia sporu i postępowania spowoduje brak realizacji tego zalecenia. Kwestia ta wymaga wyjaśnienia; ponieważ akt ma formę rozporządzenia, nie można wymagać od Państw Członkowskich skorygowania jego niedociągnięć, chyba że mamy do czynienia z kwestią, w przypadku której znajduje zastosowanie zasada ustanowiona w art. 17.

6.4 Artykuł 5 — Zakończenie postępowania

6.4.1 W portugalskiej wersji wniosku w art. 5 ust. 1 lit. c) użyte zostało wyrażenie „*citar as partes*”. Tymczasem prawne znaczenie pojęć *citação* (dostarczenie zawiadomienia) i *notificação* (dostarczenie wezwania) jest odmienne, krótko mówiąc, w przypadku omawianego wniosku należałoby użyć pojęcia *notificação*, a nie *citação*. Dlatego EKES proponuje, by Komisja zmieniła portugalską wersję przedmiotowej litery i zastąpiła słowo „*citar*” słowem „*notificar*” (*).

6.4.2 Należy również określić ostateczny termin wyznaczenia rozprawy.

6.5 Artykuł 6 — Rozprawa

6.5.1 EKES z zadowoleniem przyjmuje ustanowienie przepisów umożliwiających w odpowiednich przypadkach korzystanie podczas rozpraw z nowych technologii.

(*) Autor wprowadza rozróżnienie na pojęcie dostarczenia zawiadomienia oraz dostarczenia wezwania, twierdząc, że w projekcie chodzi o dostarczenie wezwania. W polskiej wersji wniosku użyto wyrażenia „wzywa strony”, w związku z czym zmiana nie jest konieczna. Dotyczy ona jednak m.in. wersji francuskiej i niemieckiej wniosku (przyj. tłum.).

6.5.2 Równocześnie EKES zwraca uwagę Komisji na fakt, że ponieważ dokładny zakres stosowania każdej z tych nowych technologii nie został określony, ich wykorzystanie może w określonych sytuacjach grozić naruszeniem gwarancji dotyczących prawa do obrony oraz podstawowych zasad procesowych, takich jak zasady ochrony i pewności prawnej, kontrydiktoryjności procesu oraz bezpośredniości. Mogłoby do tego dojść np. w przypadku wykorzystania poczty elektronicznej do przesłuchania świadka lub biegłego.

6.5.3 Komitet zwraca uwagę na konieczność zapewnienia autentyczności oświadczeń, na przykład za pomocą podpisu elektronicznego. Należy też powziąć konieczne środki zapobiegawcze, aby zapewnić lokalnym sądom dysponowanie infrastrukturą techniczną umożliwiającą wysyłanie do innych sądów, także zagranicznych, prawomocnych oświadczeń (wysyłanie zabezpieczoną pocztą elektroniczną, przeprowadzanie postępowania dowodowego w drodze konferencji audio, wideo lub za pośrednictwem poczty elektronicznej).

6.5.4 Dlatego EKES wzywa Komisję do wprowadzenia zmian w treści art. 6 ust. 1 w celu bardziej precyzyjnego określenia jego zakresu poprzez wyznaczenie tych działań i sytuacji, w których możliwe będzie skorzystanie z mediów audiowizualnych lub poczty elektronicznej.

6.5.5 Jednocześnie EKES nie widzi powodu, dla którego należałoby przyznawać stronom możliwość odmowy skorzystania ze środków technicznych, jeśli strony zgadzają się, że dostępne środki są niezawodne. Dlatego też proponuje, aby na nowo zredagować to postanowienie w taki sposób, żeby ograniczyć prawo stron do odmowy do przypadków, w których środki techniczne nie zapewniają koniecznych gwarancji niezawodności i równego traktowania stron.

6.6 Artykuł 7 — Postępowanie dowodowe

6.6.1 EKES wyraża obawy odnośnie do możliwości telefonicznego przeprowadzenia postępowania dowodowego. Jedyną metodą zachowania integralności oświadczeń złożonych za pośrednictwem telefonu jest ich nagranie, a następnie spisanie. Dlatego EKES wzywa Komisję do wyłączenia możliwości wykorzystania telefonu w charakterze prawidłowego środka dowodowego, w przypadku gdy nie ma możliwości nagrania i spisania składanych oświadczeń.

6.6.2 EKES zaleca usunięcie z art. 7 ust. 2 wyrażenia „w wyjątkowych wypadkach”, ponieważ niesie ono ze sobą ideę subiektywności, a także ponieważ decyzja o przyjęciu zeznań ekspertów należy, we wszystkich okolicznościach, do samego sędziego.

6.7 Artykuł 8 — Reprezentacja stron

6.7.1 Ponieważ wniosek stanowi, że strony mogą być reprezentowane także przez osoby niebędące adwokatami, EKES uważa, że należy wprowadzić przepis przewidujący *expressis verbis* możliwość reprezentowania konsumentów w sporach konsumenckich przez organizacje ochrony konsumentów, jak również możliwość reprezentowania członków organizacji branżowych przez te organizacje. Byłaby to reprezentacja zwyczajowo spotykana np. w przypadku alternatywnych metod rozstrzygania sporów, która jednak generalnie nie jest przewidziana w przepisach proceduralnych obowiązujących w Państwach Członkowskich.

6.8 Artykuł 9 — Kompetencja sądu lub trybunału

6.8.1 Chociaż na pierwszy rzut oka może się wydawać, że tekst mówi co innego, Komisja potwierdziła, że wniosek nie przewiduje, że spory powinny być rozstrzygane zarówno na podstawie ścisłego stosowania przepisów, jak i, w odpowiednich przypadkach, według zasady słuszności („*ex aequo et bono*”), które to rozwiązanie może mieć szczególne znaczenie w przypadku rozstrzygania roszczeń niemajątkowych. Fakt niewprowadzenia tego rozwiązania jest godny pożałowania i proponuje się wprowadzenie takiej możliwości, pod warunkiem uprzedniego poinformowania stron o wszelkich konsekwencjach związanych z jego obowiązywaniem.

6.8.2 Uwagi przedstawione w pkt. 6.2.3. mają zastosowanie także do przepisów art. 9 ust. 3.

6.8.3 W odniesieniu do art. 9 ust. 4 EKES uważa, że sąd lub trybunał powinien zawsze starać się doprowadzić do „osiągnięcia ugody między stronami”. Dlatego należy skreślić słowa „w stosownych przypadkach”.

6.9 Artykuł 10 — Orzeczenie

6.9.1 W art. 10 ust. 2 należy wyraźnie stwierdzić, że jeżeli strony nie mogą się stawić, powinny być należycie reprezentowane zgodnie z postanowieniami art. 6 ust. 2.

6.10 Artykuł 11 — Doręczanie dokumentów

6.10.1 Przepisy art. 11 ust. 2 stanowią, że jeżeli „znany jest dokładny adres odbiorcy”, można wykorzystać prostsze sposoby doręczenia dokumentów stronom, takie jak list zwykły, faks, czy też wiadomość elektroniczna.

6.10.2 EKES zwraca uwagę Komisji na fakt, że wyrażenie „znany jest dokładny adres odbiorcy” jest niedostatecznie precyzyjne i może powodować niepewność prawną, co z kolei może mieć poważne konsekwencje dla stron.

6.10.3 W niektórych Państwach Członkowskich obowiązuje system, w którym wyznacza się adres do doręczeń: zgodnie z tym systemem, jeżeli jedna ze stron umowy dostarczyła dokumenty na adres do doręczeń, dokumenty te uważa się za otrzymane, dlatego nie ma potrzeby potwierdzania ich odbioru. EKES nie uważa jednak, by ustanowienie adresu do doręczeń wystarczało do spełnienia wymogu znajomości dokładnego adresu odbiorcy.

6.10.4 Dlatego EKES proponuje, jak to podkreślił w opinii dotyczącej wyżej wymienionej Zielonej Księgi, jak również w opinii w sprawie postępowania w sprawie nakazu zapłaty, aby wykluczyć możliwość wykorzystania metod doręczeń, w których nie wymaga się potwierdzenia odbioru przez strony, lub które takiego potwierdzenia nie przewidują, jak na przykład przesyłka zwykła.

6.11 Artykuł 12 — Terminy

6.11.1 EKES uważa, że w postępowaniu tego rodzaju sądy i trybunały nie powinny mieć możliwości nieograniczonego przedłużania terminów. EKES zaleca Komisji, by wyznaczyła maksymalny okres, o jaki terminy mogą zostać przedłużone, oraz wprowadziła ograniczenie, iż może to nastąpić tylko jednorazowo.

6.11.2 Za równie niedopuszczalne EKES uznaje przepisy art. 12 ust. 2. Uwzględniając tryb pracy sądów i trybunałów, gdzie rzadkością są kary za niedotrzymanie terminów, tego rodzaju przepis doprowadzi faktycznie do niewydolności postępowania. EKES wzywa zatem Komisję do skreślenia art. 12 ust. 2.

6.12 Artykuł 13 — Wykonalność orzeczenia

6.12.1 EKES stawia pytanie, czy w postępowaniu tego rodzaju konieczne jest uwzględnienie możliwości złożenia odwołania. W rzeczywistości limit wyznaczony dla tego postępowania powinien być wyższy od limitu zaproponowanego przez Komisję — np. 5 000 EUR — i w tym przypadku za możliwością wniesienia odwołania przemawiałaby wartość roszczenia, natomiast w przypadku niższej wartości roszczenia (np. do kwoty nieprzekraczającej 3 500 EUR) odwołanie nie powinno być możliwe⁽¹⁸⁾.

6.12.2 Należy również wyraźnie stwierdzić, że przepisy dotyczące możliwości złożenia odwołania dotyczą tylko „zwykłej” procedury odwoławczej, nie zaś przypadków, w których prawo krajowe przewiduje odwołanie w wypadku gdyby orzeczenie obciążone było wadami, niezależnie od wartości roszczenia.

6.12.3 Dlatego EKES ponawia swój apel do Komisji o podniesienie limitu wartości roszczeń objętych tym postępowaniem do wysokości przynajmniej 5 000 EUR. W przypadku gdy limit określony przez Komisję nie będzie przekraczał wartości 3 500 EUR, nie należy wprowadzać możliwości odwołania. Należy ją jednak dopuścić, jeżeli wartość limitu przekroczy 3 500 EUR, w przypadku sporów, których kwota przekracza ten limit.

6.12.4 EKES zwraca uwagę Komisji na fakt, że w przypadku, gdy obowiązywać będzie możliwość odwołania, przepisy muszą także zezwalać sądowi lub trybunałowi na zawieszenie wykonania orzeczenia na czas postępowania odwoławczego, jeżeli natychmiastowe wykonanie orzeczenia miałoby poważne i niepotrzebnie szkodliwe konsekwencje dla wnoszącego odwołanie lub też sprawiło, że sama apelacja stałaby się bezcelowa. W podobnych przypadkach możliwe byłoby np. uzależnienie zawieszenia orzeczenia od złożenia zabezpieczenia.

6.12.5 Ponadto, jeżeli odwołanie zostanie dopuszczone, należy wyraźnie stwierdzić, że na zasadzie odstępstwa od przepisów art. 8 (stwierdzającego, że strona nie musi być reprezentowana przez adwokata) stosowane będą obowiązujące

w Państwach Członkowskich przepisy proceduralne nakładające obowiązek reprezentacji przez adwokata w sprawach odwoławczych.

6.13 Artykuł 14 — Koszty

6.13.1 Przepisy dotyczące kosztów trzeba ogólnie uznać za racjonalne. Należy jednak zaznaczyć, że wprowadzanie niejednoznacznych, subiektywnych określeń, takich jak „niesprawiedliwe lub nieuzasadnione” nie przysłuży się harmonizacji postępowań. Koszty postępowania stanowią czynnik o zasadniczym znaczeniu, a nieprecyzyjne pojęcia mogą stać się przyczyną rozbieżności.

6.13.2 EKES pragnie także powtórzyć uprzednio sformułowane zalecenie dotyczące procedury w sprawie wydawania nakazu zapłaty, mianowicie, że należy wprowadzić zapis, zgodnie z którym w takich przypadkach stosuje się ustawodawstwo krajowe służące transpozycji dyrektywy 2003/8/WE z dnia 27 stycznia 2003 r. w sprawie dostępu do wymiaru sprawiedliwości w sporach transgranicznych⁽¹⁹⁾.

6.13.3 EKES uważa w związku z tym, że niezbędne jest ustalenie wymogu uprzedniego poinformowania stron co do systemu kosztów i zwrotu (lub nie) honorariów adwokackich, w porównaniu z innymi rodzajami postępowania sądowego, które ewentualnie można w danej sytuacji zastosować, tak aby dać stronom prawdziwą możliwość wyboru.

6.14 Artykuł 16 — Ponowne zbadanie orzeczenia

6.14.1 EKES wskazuje, że możliwość skorzystania z tego prawa nie została ograniczona żadnym terminem, a tak niejednoznaczny zwrot, jak „niezwłoczne podjęcie działań”, należy uznać za niedopuszczalny. Dlatego EKES uważa, że jeżeli omawiany przepis ma rzeczywiście służyć zagwarantowaniu dostępu strony pozwanej do praktycznych środków obrony (jeżeli formularz został nieprawidłowo doręczony lub strona pozwana nie miała możliwości obrony ze względu na działanie siły wyższej i bez swej winy), należy wyznaczyć dokładny termin, w którym strona pozwana może wystąpić o ponowne zbadanie orzeczenia, nie przedłużając nienależycie całego postępowania, by zapobiec działaniom służącym uniknięciu prawidłowego doręczenia lub obliczonym na zwłokę.

6.15 Załączniki: Formularze

6.15.1 Proponowany system opiera się na wykorzystaniu formularzy przedstawionych w załącznikach I, II i III. Sprawny przebieg postępowania możliwy jest tylko w przypadku, gdy formularze będą służyć potrzebom, dla realizacji których zostały stworzone.

6.15.2 EKES ma uzasadnione wątpliwości odnośnie skuteczności i praktyczności formularzy, które mają być wykorzystywane w sporach transgranicznych.

⁽¹⁸⁾ Rozwiązanie takie obowiązuje w wielu Państwach Członkowskich. Przykładowo w Portugalii przyjęto ogólnie, że możliwość złożenia odwołania nie przysługuje, jeżeli wartość przedmiotu sporu wynosi poniżej 3 750 EUR.

⁽¹⁹⁾ Dz.U. C 26 z 31.1.2003, str. 41.

6.15.3 Przykładowo, jeżeli włoskie przedsiębiorstwo, któremu należą się pieniądze od polskiego konsumenta wystąpi z roszczeniem w sądzie włoskim, czy polski konsument otrzyma zawiadomienie i odpis formularza roszczenia w języku włoskim czy też polskim? Jeżeli formularz będzie w języku włoskim, jakie są gwarancje, że konsument zrozumie jego treść i będzie miał możliwość zdecydowania, czy przesłać odpowiedź na pozew? Jeżeli natomiast formularz ma być dostarczony w języku polskim — kto będzie odpowiedzialny za jego przetłumaczenie? Należy także zadać pytanie, kto poniesie związane z tym koszty.

6.15.4 Należy pamiętać, że oprócz zakreślenia odpowiednich rubryk w formularzu, strona występująca z roszczeniem zobowiązana jest także umieścić informacje na piśmie. Kto będzie odpowiedzialny za ich przetłumaczenie i kto potwierdzi, że tłumaczenie zostało sporządzone prawidłowo?

6.15.5 Odpowiedzi na te wątpliwości trudno poszukiwać w rozporządzeniu nr 1348/2000 z dnia 29 maja 2000 r. w sprawie doręczania dokumentów sądowych i pozasądowych w sprawach cywilnych lub handlowych w Państwach Członkowskich, ze względu na raczej nieformalny i przyspieszony charakter omawianego postępowania.

6.15.6 Nawet, gdyby wyżej wspomniany hipotetyczny polski konsument miał otrzymać zawiadomienie w swoim ojczystym języku, w jakim języku udzieliby odpowiedzi? Kto odpowiadałby za przetłumaczenie z języka polskiego na

włoski? W jakim języku konsument wystąpiłby z roszczeniem wzajemnym? W jaki sposób zostanie ono przetłumaczone? We wszystkich tych sytuacjach powstałyby przeszkody mające negatywne konsekwencje dla szybkości i kosztów postępowania.

6.15.7 Dlatego EKES wzywa Komisję do rozważenia najbardziej skutecznych metod zapewnienia, że wykorzystanie tych formularzy w sporach transgranicznych nie zagrazi spowolnieniem postępowania ani wzrostem jego kosztów lub naruszeniem przysługującego stronom prawa do obrony.

6.15.8 EKES uważa ponadto, że formularze są zbyt skomplikowane, by mogła je wypełnić osoba bez wykształcenia prawniczego.

6.15.9 Znaczenie wielu użytych pojęć (wysokość odsetek ustawowych, % powyżej podstawowej stopy EBC, odwołanie sprzedaży, dotrzymanie zobowiązań, wyrok zaoczny, roszczenie wzajemne) może okazać się niejasne dla laika. Ponieważ Komisja proponuje, by reprezentacja prawna miała charakter fakultatywny, należy podjąć odpowiednie środki, tak aby osoby korzystające z formularzy były w stanie je zrozumieć i prawidłowo wypełnić.

6.15.10 Wreszcie, skoro możliwość reprezentacji stron przed adwokata lub inną osobę nie jest wykluczona, powinno to być wyraźnie odnotowane w formularzu.

Bruksela, 14 lutego 2006 r.

Przewodnicząca
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
Anne-Marie SIGMUND
